

מדרש רבה

תצווה – מה ראה למשול אבותינו כזית?

הרב יצחק שילת

שמות רבה, תצווה, פרשה לו

א ואתה תצוה, הַדָּא הוּא דְכָתִיב (ירמיה יא, טז): זִית רַעְנָן יִפֶּה פְּרִי תֵאֵר קָרָא ה' שְׁמָה, וְכִי לֹא נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל אֲלָא כְּזִית הַזֶּה בְּלָבָד, וְהָלֹא בְּכָל מִינֵי אֵילָנוֹת נָאִים וּמִשְׁבָּחִים נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל, בְּגִפְנוֹ וּתְאֵנָה, שְׁנַאֲמַר (תהלים פ, ט): גִּפְנוֹ מִמְצָרִים תִּסְיַע, תְּאֵנָה, שְׁנַאֲמַר (הושע ט, י): כְּבַכּוֹרָה בְּתֵאֵנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ, כְּתִמְרָה, שְׁנַאֲמַר (שיר השירים ז, ח): זֹאת קוֹמֶתָה דְּמִתָּה לְתִמְרָה, כְּאֶרֶז, שְׁנַאֲמַר (תהלים צב, יג): כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה. כְּאֶגֶז, שְׁנַאֲמַר (שיר השירים ו, יא): אֵל גִּנַּת אֶגֶז יִרְדְּתִי, וְקִרְאֵן בְּכָל מִינֵי שְׁלָחִים, שְׁנַאֲמַר (שיר השירים ד, יג): שְׁלָחִיךָ פָּרְדָּס רְמוֹנִים, וּבָא יִרְמְיָה לֹמַר: זִית רַעְנָן יִפֶּה פְּרִי תֵאֵר, אֲלָא מָה הַזִּית הַזֶּה, עַד שֶׁהוּא בְּאֵילָנוֹ מְגֻרְגְּרִין אוֹתוֹ וְאַחַר כֵּן מוֹרִידִין אוֹתוֹ מִן הַזִּית וְנִחְבָּט, וּמִשְׁחוֹבְטִין אוֹתוֹ מְעַלִּין אוֹתוֹ לַגַּת וְבוֹתְנִין אוֹתוֹ בַּמַּטְחוֹ, וְאַחַר כֵּן טוֹחְנִין אוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּן מְקִיפִין אוֹתוֹ בְּחֻבְלִים, וּמְבִיאִין אֲבָבִים וְאַחַר כֵּן בּוֹתְנִין אֶת שְׁמֹנוֹ. כֵּן יִשְׂרָאֵל, בְּאִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְחוֹבְטִין אוֹתָם מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְחוֹבְשִׁים אוֹתוֹ וְכוֹפְתִין אוֹתָם בְּקוֹלְרִין וּמְקִיפִין אוֹתוֹ טְרַטְיִטְיוֹ, וְאַחַר כֵּן עוֹשִׂין תְּשׁוּבָה וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹנֶה לָהֶם, מִנִּין, שְׁנַאֲמַר (שמות ב, כג): וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכֵן (דברים ד, ל): בְּצַר לָהּ וּמִצְאוּהָ (דברים ל, לא): כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֵיהָ, הוּא: זִית רַעְנָן יִפֶּה פְּרִי תֵאֵר. דְּבַר אַחֵר, מָה רָאָה יִרְמְיָה לְמַשַּׁל אֲבוֹתֵינוּ כְּזִית, אֲלָא כָּל הַמְשַׁקֵּין מִתְעַרְבִים זֶה בְּזֶה, וְהִשְׁמָנוּ אִינוֹ מִתְעַרְבִים אֲלָא עוֹמֵד, כֵּן יִשְׂרָאֵל אִינֶם מִתְעַרְבִים עִם הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, שְׁנַאֲמַר (דברים ז, ג): וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם. דְּבַר אַחֵר, כָּל הַמְשַׁקֵּים אָדָם מְעַרְבֵם בָּהֶם וְאִינוֹ יוֹדְעֵי אִיזָה תַּחְתּוֹן וְאִיזָה עֲלִיוֹן, אֲבָל הִשְׁמָנוּ אֲפִלּוֹ אֶתְּהָ מְעַרְבוּ בְּכָל הַמְשַׁקֵּין שֶׁבְּעוֹלָם הוּא נִתָּן לְמַעַלָּה מִהוּ. כֵּן אֲבוֹתֵינוּ, בְּשַׁעָה שֶׁהֵם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם נְצָבִים לְמַעַלָּה מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, שְׁנַאֲמַר (דברים כח, א): וּנְתַנְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ עֲלִיוֹן, הוּא: זִית רַעְנָן יִפֶּה פְּרִי תֵאֵר.

דף מקורות